

Gümrük işlemlerinde öne çıkan 5 temel inceleme konusu

Son dönemde birçok şirketin "Gümrükte Gündem" konusunun, "sonradan kontrol" kapsamında yapılan gümrük denetimleri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Özellikle yılın ikinci yarısından sonra birçok şirketin "sonradan kontrol" kapsamında denetime tabi tutulduğu gözlemlenmektedir.

Aslında "sonradan kontrol" denetimine ilişkin düzenlemeler 2008 yılında yapılmış ve yapılan düzenleme ile bu kapsamdaki gümrük denetimlerinin "düzenli", "planlı", "sistemik" olarak "firmalara ait yerlerde" yapılacağı belirtilmiştir. Bu yaklaşımda ithalat işlemlerine ilişkin sadece gümrük beyannameleri değil, bu işlemlere ilişkin tüm bilgi ve belgelerin gümrük ve uluslararası ticaret mevzuatı ile uyumluluğu kontrol edilmektedir.

Kaç şirket denetlenmiştir?

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 2009 ilâ 2013 yılı faaliyet raporlarına göre bu kapsamda 1.898 adet şirket gümrük incelemesine tabi tutulmuştur. 2014 ve 2015 yılında ise yaklaşık 300'er şirketin "sonradan kontrol" kapsamında incelemeye konu edildiği tahmin edilmektedir. (Bu yıllara ait faaliyet raporu yayınlanmadığı için şirket sayısı tahmini olarak belirtilmiştir.)

	2009	2010	2011	2012	2013
Sonradan kontrol kapsamındaki firma sayısı	370	277	350	400	350
Plan dışı sonradan kontrole alınan firma sayısı	27	27	15	53	29
Toplam	397	304	365	453	379

İnceleme konuları nelerdir?

1. Royalti ve lisans ödemeleri

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından 2 seri no'lu Gümrük Genel Tebliği yayımlanmıştır. Bu düzenleme ile aşağıda belirtilen koşulları sağlayan royalti ve lisans ödemelerinin ithal eşyanın gümrük kıymetine nasıl dahil edileceğine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir:

- Royalti ödemesi kıymeti belirlenecek eşya ile ilgili olmalıdır.
- Royalti ödemesi bu eşyanın satış koşulu olarak yapılmalıdır.

Özellikle gümrük incelemelerinde patent, dizayn, know-how, model, marka, tescilli tasarım, telif hakkı ve imalat süreçleri gibi adlar altında tanzim edilmiş sözleşmeler kontrol edilmekte ve bu koşulları sağlayan bir ödemenin ithal eşyanın gümrük kıymetine eklenmesi yönünde bir yaklaşım sergilenmektedir.

2. İthalatta KDV matrahı

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 21/c fıkrası uyarınca, gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan giderlerden (ardıye, antrepo, tahmil, tahliye, vb.) vergilendirilmeyenlerin, ithalatta KDV matrahına konu edilmesini gerektirmektedir. Sonradan kontrol kapsamındaki gümrük incelemelerinde, beyan edilen ithalatta KDV matrahı ile fiilen gerçekleşen gider kalemleri karşılaştırılmakta ve KDV matrahının eksik beyan edilip edilmediği kontrol edilmektedir.

3. İthalat işleminden sonra ortaya çıkan ödemeler

Eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 23 ila 31'inci maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, ithal eşyanın gümrük kıymeti, eşyanın satış bedelidir. Eşyanın satış

bedeli ise, alıcının satıcı yararına doğrudan veya dolaylı olarak yaptığı veya yapacağı bütün ödemelerin dikkate alınmasıyla belirlenmektedir. Buna ilaveten de aşağıdaki ödeme/gider unsurlarının ithal eşyasının gümrük kıymetine eklenmesi gerekmektedir:

- Satıcıya ithal eşyası için yapılan her türlü ödeme (fiyat farkı, debit note vb gibi),
- Türkiye'deki giriş liman veya yerine kadar yapılan nakliye ve sigorta giderleri ile eşyanın giriş liman veya yerine kadar nakliyesi ile ilgili olarak yapılan yükleme ve elleçleme giderleri;
- İthal eşyasının üretimi için alıcı tarafından üstlenilen dizayn ve kalıp bedelleri, işçilik ve malzeme giderleri dahil ambalaj bedelleri,
- Kıymeti belirlenecek eşyanın satış koşulu gereği, alıcının doğrudan veya dolaylı olarak ödemesi gereken fiilen ödenen veya ödenecek fiyata dahil edilmemiş olan royalti ve lisans ücretleri;
- İthal eşyasının tekrar satışı veya diğer herhangi bir şekilde elden çıkartılması ya da kullanımı sonucu doğan hâsılanın, doğrudan veya dolaylı olarak satıcıya intikal eden kısmı;

Yapılan denetimlerinde, ithal eşyası için yapılan tüm ödemeler muhasebe kayıtları üzerinden kontrol edilmektedir. İthal eşyası ile ilgili olan ve gümrük kıymetine dahil edilmemiş olan yukarıda belirtilen bir matrah unsuru olup olmadığı araştırılmaktadır.

4. Bedelsiz ithalat işlemleri

Ticari hayatta ürün bedelleri ödenmeden yani bir karşılığı olmadan ithalat işlemleri gerçekleştirilebilir. İthalat bedeli satıcıya veya satıcı adına hareket eden üçüncü bir kişiye ödenmeden gerçekleştirilen ithalat işlemlerine bedelsiz ithalat işlemi denilmektedir. Ancak, bir eşyanın bedelsiz olması bu eşyanın ithalatında herhangi ithalat vergisi ödenmeyeceği anlamına gelmemektedir. Bedelsiz ithal edilen eşyanın olması gereken (bedelli ithal edilse idi) bedeli üzerinden yani emsal bedel üzerinden ithalat vergilerinin ödenmesi gerekmektedir. Yapılan kontrollerde ise, bedelsiz ithalat işlemlerinde beyan edilen eşya bedellerinin emsale uygun olup olmadığı kontrol edilmektedir.

5. Dahilde işleme rejimi

Dahilde işleme rejimi, işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılarak ihraç edilmek amacı ile hammadde veya yarı mamul ürünün herhangi bir ithalat vergisi ödenmeden ithal edilebilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Sonradan kontrol denetimlerinde dahilde işleme rejimine ilişkin yararlanılan bu avantajın mevzuat dahilinde gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilmektedir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen konulara bakıldığı gözlemlenmiştir:

- Kapasite raporuna uygun ithalat eşya hak edişinin oluşturulup oluşturulmadığı
- Eşdeğer eşya kullanımının yasal uygunluğunun kontrolü
- İkincil işlem görmüş eşya beyanının usulüne uygun yapılıp yapılmadığı

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş. 'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.